

Dziękuję
Przeździem 1993

234

Religie w Tamowskiem

Ostatnie żydowskie modlitwy

Doktryna religijna judaizmu wywodzi się z pięciu ksiąg Starego Testamentu (Tora). Za podstawę służy również rabinacki kodeks religijno-prawny, zwany Talmudem. Talmud babiloński (jest jeszcze Talmud Jerozolimski) uznany został jako podstawowa wykładnia judaizmu. Idąc za śladem rozumowania wyznawców judaizmu, Jahwe jest jedynym Bogiem, który stworzył świat (7 października 3761 lat p.n.e.) z niczego w ciągu sześciu dni, a w siódmym dniu odpoczywał. Wyznawcy judaizmu wierzą w powstanie nowego świata, wskrzeszenie zmarłych, sąd ostateczny, pojawienie się Królestwa Bożego.

Osoba Mojżesza zajmuje najważniejsze miejsce w judaizmie (stąd nazwa wyznanie możeszowe) to on otrzymał na górze Synaj od Jahwe dziesięcioro przykazań, jakie Jahwe zawarł z Noem, Abrahamem i Dawidem. Właściwie to zawarcie przymierza oznacza, że Bóg upodobał sobie naród żydowski, a Izraelici uznali Jahwe jako jedynego Boga. Dzięki temu przymierzu wyznawcy judaizmu są przeświadczeni, że Żydzi są narodem wybranym. Aby przystąpić do gminy judaistycznej należy być obrzezanym. Obrzezanie dziecka płci męskiej następuje w ósmym dniu po urodzeniu. Wtedy też nadaje mu się imię. W trzynastym roku życia chłopiec staje się członkiem gminy co nakłada na niego obowiązek przestrzegania prawa. Wszystkich wyznawców judaizmu obowiązuje obchodzenie szabatu. Szabat jest to dzień świąteczny kończący każdy tydzień, a zaczyna się on przed zmierzchem w piątek i kończy o zmierzchu w sobotę. W tym dniu nie wolno pracować, podróżować, telefonować, a potrawy powinny być sporządzane wcześniej.

Wyznawcy judaizmu mają swoje przepisy dotyczące spożywania pokarmów. Określają one, jakie potrawy można spożywać tzn. te, które mogą być uznane jako koszerne (koszer — zdatny), nie wolno jeść wieprzowiny, mięsa wielbłądów i zajęcy, nie można jeść łącznie potraw mięsnych i mlecznych. Można spożywać mięso zwierząt przeżuwających, parzystokopytnych oraz określonych gatunków ptaków i ryb. Zabijanie zwierząt musi odbywać się w sposób ściśle określony (tzw. zabijanie rytualne). Rok żydowski rozpoczyna się we wrześniu lub październiku. Najważniejsze święta w trakcie jego trwania to: Święto Nowego Roku (rosz-haszana), które trwa dziesięć dni. Kolejnym ważnym dniem jest Pascha obchodzona w marcu lub kwietniu na pamiątkę wyjścia z Egiptu. We wrześniu lub październiku obchodzone jest święto Kuczek zwane również świętem namiotów, jest to tzw. święto dziękczynienia.

Ostatnim świętem w roku żydowskim jest dzień „radości prawa”, który kończy doroczne czytanie Tory i rozpoczyna nowy cykl. Po śmierci ostatniego tamowskiego Żyda **Ladnera** obecnie na terenie województwa czynna jest jedna bożnica w Dąbrowie Tamowskiej przy ul. Daszyńskiego. Mieści się ona w mieszkaniu **Samuela Rota i Ety Rot. Eta Rot** jest żoną niezjącego już brata **Samuela Rota**.

W szabas **Samuel i Eta** modlą się we dwoje, jest to tzw. modlitwa indywidualna. Przy modłitwach czy obrzędach pogrzebowych powinno być 10 Żydów zgodnie z dziesięcioma przykazaniem, a jeżeli tej liczby nie ma każdy modli się indywidualnie. W piątek wieczorem dwójka chyba ostatnich Żydów w naszym województwie zapala trzynaście świec w Bożnicy i siedem świec w mieszkaniu, w sobotę świecą dwie świece. „Trudno było zebrać 10 Żydów — mówi **Samuel Rot** — aby pogrzebać **Abrahama Ladnera**. Przyjechali Żydzi z Kongregacji krakowskiej a **Samuel Rot** przewodniczył modłitwom. **Samuel Rot** wiele przeżył. Przez 4 lata Niemcy więzili go w obozach zagłady w Pustkowie, Oświęcimiu i Blachowni Śląskiej. Jego numer obozowy A-18266 wybity na ręce mówi wszystko. **Eta Rot** przez 28 miesięcy ukrywali p. **Kaczówkowie** w Kaniej. Przeżyli. Dziś z nostalgią wspominają, że zaraz po wojnie w Dąbrowie Tamowskiej w zburzonej dziś Synagodze modliło się 100 Żydów.

Tadeusz Mędelowski